

Novinari BIRN-a proveli su celu prošlu jesen u Beočinu prikupljajući podatke o zagađenju i svedočenja ljudi. Reč koja se pojavljivala u svim razgovorima bila je – strah.

„Svi se plaše za svoje pozicije, nemojte im zameriti”, kažu u udruženju Spasimo Beočin.

„Nije problem u Lafaržu, već u sistemu. Cela opština zavisi od jedne kompanije. Beočin bi bez te fabrike nestao. Ljudi razmišljaju – bolje nek nas i truju, ali da imamo posao”.

Kada su novinari BIRN-a posetili grad, gusti oblak dima prekrivao je obližnje kuće. Građani kažu da je u pitanju opasni otrov, menadžeri u fabrici da je to bezopasna vodena para.

Kada je 2002. Lafarž kupio cementaru u Beočinu, građani su očekivali bolje plate i čistiji vazduh. Međutim, novi vlasnici su umesto prirodnog gasa počeli da koriste daleko štetniji petrol-koks i da spaljuju opasni otpad. Inspekcija je 2019. ustanovila da su u vazduh ispuštane velike količine toksičnih materija, ali sudski process nije na vidiku. I u Beočinu to nikoga i ne iznenađuje.

Od 2011. godine u fabrici se spaljuje komunalni otpad, a 2018. fabrika dobija integrisanu dozvolu koja im omogućava da spaljuju medicinski otpad, automobilske, gume, opasna ulja i plastiku.

„Oni tvrde da u njihovim pećima visoke temperature uništavaju sve štetne materije, što nije tačno. Rotacione peći u cementarama nisu projektovane za spaljivanje otpada”, kažu u organizaciji Spasimo Beočin navodeći da su filteri u cementarama dizajnirani samo za cementnu prašinu, ne i za otrove koji nastaju spaljivanjem opasnog otpada.

U vreme kada je Lafarž kupio firmu, u njoj je radilo 2.040 radnika, mahom iz Beočina. Mediji su tada pisali da su radnici dobili ogromne naknade, da su kupovali po nekoliko automobila, kuće...

Danas u cementari radi svega nekoliko stotina ljudi. „Nijedan direktor niti top menadžer firme više ne živi u Beočinu. Poslednji se odselio mesec dana pre početka spaljivanja smeća”, kažu u organizaciji Spasimo Beočin.

“Rečeno nam je da ćutimo”

BIRN je stupio u kontakt sa jednim radnikom cementare, koji je radio u delu gde se spaljuje opasni otpad. Pristao je da govori za BIRN pod uslovom da mu garantujemo anonimnost.

„Bilo je tu svega, od motornog ulja, preko naftnih muljeva, medicinskih špriceva do otpada životinjskog porekla. Iz laboratorije sam dobio informaciju da živa uspeva da izađe kroz filtere, ali svima nam je rečeno da ćutimo i da po ugovoru koji smo potpisali, ne smemo da pričamo o poslu. I ljudi su se zaista tako ponašali. Bilo je ljudi koji su dobili rak, ali smo svi razmišljali samo kako da zaradimo pare. To nam je jedino bilo važno”, kaže ovaj sagovornik. U Beočinu niko od lekara s kojima smo stupili u kontakt nije bio spreman da razgovara sa

nama. Jedini podaci do kojih smo uspjeli da dođemo bili su sa srpskog pravoslavnog groblja. Tokom tri godine (2017-2019), tamo je sahranjeno 99 stanovnika Beočina. Od toga, njih 27, nešto manje od trećine, umrlo je od kancera. Prosek u Srbiji je 21 posto.

Predstavnici Lafarža kažu za BIRN da od samog početka svog poslovanja u Srbiji rade na unapređenju procesa proizvodnje cementa.

„Za tu namenu smo, kroz modernizaciju opreme i optimizaciju procesa, uložili preko 150 miliona evra, čime smo znatno unapredili stanje životne sredine u Beočinu, jer su sva naša postrojenja pokrivena filterima koji obezbeđuju da su emisije značajno ispod graničnih vrednosti propisanih zakonom i integrisanom dozvolom za rad“ kažu iz Lafarža navodeći da su svi filteri „projektovani tako da obezbede emisije niže od dozvoljenih vrednosti bez obzira na vrstu energenta“ koji se koriste.

Od dolaska u Srbiju, Lafarž je imao potpunu podršku lokalnih vlasti, kao i vlasti na nacionalnom nivou koja je želela da se dodvori stranim investitorima, pa makar i po cenu narušavanja zdravlja građana.

„Najstrašnije je što Lafarž i ostali zagađivači imaju svoje saučesnike u vrhu države“, kaže za BIRN Zlatko Todorčevski iz Ekološkog pokreta Beočina.

Toga su svesni i u drugom ekološkom udruženju u tom mestu - organizaciji Spasimo Beočin.

„Ukoliko pogledamo zakone, dozvole - možemo jasno da kažemo da cementara u Beočinu ne krši nijedan od tih dokumenata. To i jeste najveća tragedija“, kažu u ovom udruženju.

Kao jedan od apsurdnih primera navode obavezu po kojoj je fabrika dužna da dva puta godišnje odradi testiranje opasnih materija, uključujući i furane i dioksine. Fabrika može sama da izabere laboratoriju koja će raditi ta istraživanja, a istraživanje se radi onih dana kada ih fabrika pozove.

„Naravno, tih dana oni smanje ispuštanje otrova i rezultati budu dobri“, kažu iz organizacije Spasimo Beočin, navodeći da čak ni takve informacije fabrika ne saopštava javno.

U kompaniji Lafarž za BIRN kažu da sve vrste merenja rade u skladu sa propisanim zakonima.

Inspektori Pokrajinske inspekcije za zaštitu životne sredine Vojvodine obišli su cementaru 21. novembra 2019. godine kako bi izvršili vanredni nadzor. U izveštaju koji je inspekcija poslala Radiju 021, navodi se da su tom prilikom utvrdili da je cementara ispuštala u vazduh štetne materije čak 200 posto veće koncentracije nego što je to dozvoljeno.

Inspekcija je analizirala podatke u periodu 31. avgusta 2019. do 21. novembra 2019. godine. Zabeleženo je da u septembru te godine cementara ukupno 62 puta ispuštala hlorovodonik, čije su vrednosti prelazile propisanu vrednost za 200 posto.

U oktobru 2019. godine cementara je čak 847 puta u vazduh ispuštala praškaste materije,

sumpordioksid, fluorovodonik, hlorovodonik, amonijak i azotne okside čak dvesta posto više od dozvoljenih graničnih vrednosti emisija. U novembru 2019 takvih propusta zabeleženo je 316 puta.

Inspekcija je utvrdila i da je Lafarž koristio 963 tone opasnog otpada bez prethodne kontrole kvaliteta.

Inspekcija je najavila da će doneti rešenje kojim će se od kompanije tražiti da sprovede mere kojima bi se uklonile uočene nezakovitosti. Takođe, inspekcija je najavila da će podneti i prijavu nadležnom sudu. Međutim, dve godine kasnije, sudski postupak se ne nazire.

Izvor: birn.rs